

Ženský svatební oděv

Cílem této práce je zdokumentovat podobu ženského svatebního oděvu a s ním souvisejících zvyků v rodině Anežky Skalkové z Kněžduba.

Obřad 16.11.1932 Kněždub

Anežka Skalková (roz. Křížanová) (*27.1.1907, †1992) a Josef Skalka

Svatba byla krojovaná a konala se celý týden. V pondělí probíhaly přípravy na svatbu – zabijačka, pečení koláčů, vaření nudlí apod. V úterý se slavila „svíca“. Samotný obřad se konal ve středu před polednem a oslavy trvaly až do čtvrtka. Pátek byl volný den. V sobotu probíhal zvyk tzv. „vození šatů“. Ten z manželů, který se stěhoval do nového bydliště si vezl na voze své šaty a ostatní výbavu. Přitom jej doprovázel průvod s maškarami a při průvodu se předváděly různé humorné scénky. V neděli se konala „malá svatba“ neboli „popravky“ (foto 8 a 9) pouze pro nejužší rodinu.

Nevěsta na této svatbě měla oblečený svatební kroj z Kněžduba (foto 1 a 2). Z celého oděvu si nevěsta šila sama pouze „fěrtůšek“ a „tacle“, zbytek oděvního kompletu zhotovil patrně někdo jiný. Protože nešlo o nijak významně finančně zaopatřenou rodinu, oděv byl z běžných materiálů a jeho hodnotu tvořilo vyšívání, které si nevěsta na oděvu vytvořila sama během několika let. (Vyšívalo se pouze v zimě, protože neprobíhaly práce na poli.) Většina oděvu je vyrobena z bílého plátna. Lepší materiál byl použitý na „fěrtůšek“ (foto 3) – byl bílý, saténový s vyšitým motivem modrých květů, patrně karafiátů, a zelených lístků (foto 4). Pod ním byl na zadní straně uvázaný bílý, hustě vrapený „šorec“ nebo také „fěrtoch“ a na něm bílé „šringlované“ naškrobené „tráčky“. Jiný materiál byl použitý také na „kordulku“. Ta byla ze zeleného sametu s červeno-oranžovými „květy“ z vlněné příze na zádech a ozdobená stuhou. Rukávce byly kulaté, plátěné s červeno-žlutým vyšíváním a s hustým vrapením.

Velmi významnou součástí kroje bylo „pantlení“ – plátěný čepec, na němž byl vpředu našitý asi 10cm široký pruh pošíť zrcátky a bižuterií, za ním byl věnec z drátu s umělými kvítky a lístky, zrcátky, chocholkou a vyšívanými stuhami, které splývaly

až na ramena. „Pantlení“ bylo složité jak na výrobu, tak na nošení. Bylo velmi těžké a nevěsta si jej dávala na hlavu už večer před svatbou a celou noc spala v sedě u stolu opřená čelem o ruce. Tento čepec si mohla vzít svobodná dívka pouze při několika málo příležitostech – při biřmování, pokud šla za družičku na svatbě (foto 7) a pak už jen ve svůj svatební den. Jako vdaná žena pak nosila obyčejný šátek nebo červený turecký šátek uvázaný na rožky. Podoba „pantlení“ se uchovala do dnešní doby téměř stejná (foto 5 a 6).

Kolem krku měla „křejzl“ neboli obojek, který se skládal z vyšívaneho plátěného pásku – „límce“, který se upínal kolem krku a na něj byl našitý asi 10 - 12 cm široký pruh vyšívaneho tylu a na něj navazovala ručně síťovaná krajka.

Ke kroji měla nevěsta černé punčochy a vysoké černé lakované boty s podkůvkami a vyšíváním.

Pár neměl prstýnky a nevěsta neměla kytici.

Obřad 11.2.1956 Kněždub

Františka Chudičková (roz. Skalková) (*2.4.1935) a František Chudiček

V této době byly svatby přesunuty už na sobotu. V roce 1956 bylo v obci Kněždub pouze pět dívek, které se vdávaly v bílých svatebních šatech, ostatní svatby byly stále krojované. Před obřadem v kostele proběhl v pátek večer pouze krátký obřad na OÚ.

Nevěsta na této svatbě, během které se braly tři páry najednou, měla oblečené dlouhé bílé šaty. Ostatní páry byly krojované.

Šaty si nevěsta zhotovila sama, byly ušity z bílého saténu se vzorem dvou spojených kroužků (obr. 1). Za materiál dala nevěsta v této době cca 30Kčs/m. Šaty byly vypasované, s dlouhým rukávem a malým výstřihem ke krku, kolem kterého byly zhotoveny květy z „dutinky“ (trubičky vyrobené z úzkého pruhu textilu). Rukávy byly rovné, bez manžety a v zápěstí na knoflík. V pase byly prostřižené a v zadní části mírně nabírané a prodloužené, aby tvořily malou vlečku (obr. 3). V přední části byly na levé straně pod pasem vytvořené tři sklady, které měly zdůraznit štíhlou linii nevěsty (obr.2).

K šatům patřil krátký bílý tylový závoj a bílé boty na podpatku, za které nevěsta zaplatila 250Kčs, ve své době byly velmi drahé a byly nošeny ještě dalších 25 let. Dále měla nevěsta kytici z bílých růží. Při obřadu měla na sobě hnědý dlouhý kožich, protože mrzlo.

Při obřadu se také dával na hlavu malý věneček z rozmarýnu velikosti dlaně s bílou stužkou a k tomuto zvyku se vázaly různé pověry.

Obřad 21.9.1985 Kněždub

Ludmila Martinů (roz. Chudíčková) (16.1.1960) a Bohumil Martinů

Obřad probíhal nejdříve na radnici, poté v kostele. Nevěsta měla na sobě starorůžové šaty dlouhé do půli lýtek. Většinou v této době mívaly v obci nevěsty dlouhé bílé šaty. Tyto šaty byly originální nejen délkou a barvou, ale také výplněmi ze stříbrné krajky, která byla vyrobena ve Vamberku. Šaty zhotovila paní Jarmila Martinů ze Solnice (matka ženicha).

Šaty byly z tenkého diolenu a měly téměř kolovou sukni, na které byl našitý trojúhelníkový klín stříbrné krajky. Měly výstřih do tvaru písmene V, vyložený krajkou, takže tvořil lodičkový tvar. Rukávy byly dlouhé po loket, na ramenou mírně nabírané a podélně prostřižené také do tvaru písmene V. Do prostřižení byla opět všitá krajka a rukávy byly pod loktem staženy.

Šaty byly vypasované s bočním zipem a patřil k nim tenký pásek (2-3 cm), který byl ze stejného materiálu jako šaty.

Nevěsta měla na nohou bílé páskové boty na mírném podpatku a v ruce kytici žlutých růží.

Přílohy